

Spis treści

Wykaz skrótów i źródeł	9
Słowo wstępne	11
Przedmowa	21

Rozdział I. Szukanie prawdy. Logika moralnością mówienia i myślenia

1. Jak filozofować?	31
2. O miejscu i sensie filozofii	37
3. Analiza filozoficzna, kontemplacja, wartościowanie	41
3.1. Analiza filozoficzna – poszukiwanie istoty	41
3.2. Analiza dobra jako tego, co naprawdę godne pożądania	46
3.3. Kontemplacja piękna	47
4. Tajemnica wyrazu	49
4.1. Wyraz konstytuuje osobowość	50
4.2. Rozwój osobowości – szukanie i kształtowanie wyrazu	55
5. Twórczość specyficznie ludzka a zachowania automatyczne	61
6. Argument – nie autorytet	64
7. Dekalog rozumu	66
8. Świadectwo prawdzie	73

Rozdział II. Wiara współczesnych oświeconych

1. Wiara i niewiara współczesnego człowieka	85
1.1. Poszukiwanie sensu	88
1.2. Formuły wiary	90
2. Chryścijaństwo pozytywistów	94
3. Dekalog po świecku przeczytany	104
4. Metafory religijne, czyli orzekanie przez analogię	111

5. Dialogowy charakter religii – etapy dialogu Boga z człowiekiem . . .	116
5.1. Początki historycznego dialogu Boga z człowiekiem	120
5.2. Powstanie chrześcijaństwa – ciąg dalszy dialogu Boga z człowiekiem	124
5.3. Powstanie islamu – następny wielki etap dialogu	127
5.4. Wspólna nadzieja	130
6. Credo: Biblia, światopogląd chrześcijański, nauka	133
6.1. Podstawowa teza monoteizmu i jej główne konsekwencje . . .	133
6.2. Ułomność kondycji ludzkiej	136
6.3. Bogactwo życia Boga i opieka nad ludzkością	143
6.4. Czuwanie Opatrzności	151
6.5. Sprawy ostateczne	159
7. „Historia święta”	172

Rozdział III. Odkrywanie sensu

1. Przeżycie sensu	177
2. Pojęcie sensu życia	178
2.1. Ważność i wartość	179
2.2. Psychologiczne określenie przeżycia sensu	184
2.3. Sens działania i sens świata	188
2.4. Naturalne, pierwotne odkrycie sensu i jego wyraz	190
2.5. Wyzwania, zadania, służba. Idea wspólnoty	196
3. Sens świata, sens dziejów	211
3.1. Ukryty porządek świata	211
3.2. Kierunek rozwoju i przemian	217
3.3. Ogólna wizja rozwoju duchowego	224
3.4. Przykłady rozwoju duchowego i jego nierównomierność	226
3.5. Dialektyka zakłamania i buntu	230
3.6. Perspektywy przyszłości	236
4. Naturalne misterium życia	239
5. Moralistyczna wizja dziejów	241
5.1. Indywidualizm europejski	242
5.2. Moralizm historiozoficzny. Dzieje jako inkarnacja wartości	243
5.3. Stopniowalność inkarnacji wartości	245
5.4. Moralistyczne odczytanie dziejów	246
5.5. Uniwersalistyczne wezwanie moralne współczesności	248
5.6. Straty społeczne na skutek działania przemocą	249
6. Tajemnica istnienia	253

Rozdział IV. Człowiek wobec losu

1. Los jako twórcze zadanie	259
2. Akceptacja świata i własnego losu	260
2.1. Ontologia indywidualna głęboką strukturą życia	261
2.2. Zgoda na istnienie	265
2.3. Przyjęcie życia i rzeczywistości jako swojego losu	266
2.4. Akceptacja rzeczywistości jako zadania	269
2.5. Uznanie rzeczywistości za sprawdzian wartości naszych reakcji	271
2.6. Zgoda na tragizm losu	274
2.7. Rehabilitacja pokory	276
2.8. Klasyfikacja postaw ontologiczno-moralnych	278
3. Tajemnica losu	281
4. Kształtowanie swojego losu	286

Rozdział V. Solidarność w „dźwiganiu brzemion”

1. Indeterminizm ludzkiego losu	291
2. Współczucie jako przeżycie specyficznie ludzkie	293
3. Etyka współczucia	295
3.1. Uniwersalizacja solidarności międzyludzkiej	295
3.2. Historia rozwoju moralności współczucia	298
3.3. Poszukiwanie sensu i wiara w transcendencję	304
4. Mistyka wspólnoty. Zaplątany w krzaki (traktat ultra-analityczny)	308
5. Etyka współczucia czy etyka godności? Dlaczego Ardżuna się ugiął?	318
6. Dźwiganie utrapień życia	324

Rozdział VI. Wyzwania moralne współczesności

1. Doświadczenie „Solidarności”	333
2. Etyka stosunków międzyludzkich. Działania bez przemocy	337
2.1. Postulat równości ludzi	337
2.2. Absolutność wartości egzystencjalnej człowieka	340
2.3. Postulat wolności i niezniewalania	341
2.4. Negatywne i pozytywne formy współdziałania	345
2.5. Sprzeciw moralnie dodatni. Wytyczne personalizmu radykalnego (zasady działalności <i>non-violence</i>)	349

2.6. Oddziaływanie na świadomość i jego skuteczność	355
2.7. Postawa wychowawcy	359
3. O pojednaniu	363
4. Walka ze złem. Legenda o świętym Jerzym	365
5. Filozofia człowieka a pedagogika	372
5.1. Sytuacja filozoficzna wychowawcy dawniej i dziś	372
5.2. Filozoficzny opis świata	373
5.3. Kultura i życie duchowe (filozofia wartości)	377
5.4. Człowiek głęboki i gotowy do poświęceń	379
6. Ostateczne wyzwanie	382
6.1. Ekspansja ludzkiej ingerencji	383
6.2. Ewolucja od tryumfalizmu do tragizmu	389
6.3. Konieczność globalnych rozwiązań	394
6.4. Wartość egzystencji	399
6.5. Bariera myślenia globalnego	402
6.6. Wyzwanie moralne	405
6.7. Zakończenie	412

Rozdział VII. Eseje literackie, wspomnienia, polemiki, teksty poetyckie

1. Traktat o miłości	417
1.1. Istnienie w materii potrzebuje form	424
1.2. Miłość jest akceptacją sensu istnienia	426
1.3. Chęć wyjścia z naturalnego ograniczenia	429
2. Dzwon	430
3. Popsuty jubileusz	436
4. Czasy małej wiary	445
5. Palę Zachód!	451
6. Rozważania o godności Polaków	458
6.1. Samoakceptacja i godność	460
6.2. Nastroje lat ostatnich	463
6.3. Postawa godnościowa	468
7. Teksty poetyckie	476
Epifania	476
Rozmyślania świętego Józefa w drodze do Egiptu	477
Przed potopem (albo Noe)	478
Ojciec nasz	479
Pan Cogito wyraża samokrytykę	481
Wichura	482